ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 564 — ՇԱԲԱԹ — 1 — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1862

Տարեկան գին է 6 Արծաթ Մեճիտիէ։
Վեցամսեայ 3 „ „ „
Մէկ ծանուցումը տողին 2 զուրուշ է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են։
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1ին եւ 15ին կը սկսին։

ԱՐԱՐԱՏ

ԶՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ճամբու ծախքը առանձին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց ճամբուն ծախքը խրկողին վրայ է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՊՕՐՍԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐԸ

Լոնտրա 4 դեկտ.

Ցորենը կը բռնուի եւ եաւէ կը հասնի։ Կիրքա Թայդան 40 50։—Դանուբ 37 40։—Եգիպտացորեն կալացի 55։—Իպրայիլ 44 50։—Գարի 25 50։—Շաքար 50։—Խահուէ 68։—Քոնսոլիտէ 92 3/8։ Օսմանեան 38 3/4։—Փոխառութիւն 71։ Նորը 70 1/2։

Մարսիլիա 6 դեկտ.

Ցորեն, կառաջարկուի նոյն դնով. եւեւէ հասածը շատ չէ։—Մետաքս, խողակ, թուլ։—Սուսամ 60 50, կառաջարկուի։—Փոխանակութիւն 24 97 1/2։—Ցոնսոնները կը բարձրանան 70 45։—Քոնսոլիտէ 92 3/8։

Լոնտրա 8 դեկտ.

Ցորենը կիջնայ։ Իպրայիլ 55 57։ Եղիպտացորեն Իպրայիլի 51։—Գարի 24 50, թուլ։—Մետաքս Գարս. եւ կոստ. 40 50, 44 50։—Քոնսոլիտէ 92 1/4։—Օսմանեան 38 3/4, 59։—Փոխառութիւն 70/84, 71։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպայէն ու Յունաստանէն այս շաբթու եկած լուրերը վերջին աստիճան ծանրակշիռ են։

Անգղիոյ թագուհւոյն երկրորդ որդի Էլֆրէտ իշխանին Յունաստանի թագաւոր ընտրուելուն վրայ տարակոյս մնացած չէ։ Եւ թերեւս այս տողերը գրուած կէտին լմնցած գործ մ'է։

Գաղղիա եւ Ռուսիա՝ այս ընտրութեան ապագայ հետեւանքները կըշռելով՝ ամէն ջանք 'ի գործ կը դնեն՝ հին գաշնադրութեան մը օգնութեամբ արգիլելու, բայց եւրոպական արդի քաղաքականութեան հիմ եղող սկզբունքը՝ որ է անկախ ազգի մը օրինաւորապէս յայտնուած բաղձանքն յարգել եւ անոր ներքին կառավարութեանը վերաբերեալ գործերուն չխառնուիլ, սկզբունք՝ որոյ զօրութեամբ 1815ի դաշնադրութիւնը կրկին կրկին եղծուեցաւ, Յունաստանի ներկայ խնդրոյն մէջ 'հզօր պատուար մը եղած է իրենց դէմ։ Յոյներն այս սկզբանց զօրութեամբ ազատ են Անգղիոյ Էլֆրէտ արքայորդին իրենց թագաւոր ընտրելու։ Անգղիա ալ ազատ է՝ իր շահուն յարմար դատի նէ՝ ընդունելու, եւ չդատի նէ չընդունելու։ Ուստի կը մնայ միայն դիտնալ թէ Անգղիա պիտի ընդունի՞ թէ ոչ։ Այս մասին Անգղիայէն եկած լուրերն հակասական են։ Բայց վերջին լրագրոց բերնին նայելով՝ ընդունուիլն առաւել հաւանական կերեւի։

Հաւասիկ այս մեծ խնդրոյն վրայ Եւրոպական լրագրաց առած լուրերը։

Ռուսիոյ կառավարութիւնը առաջարկեր է Գաղղիոյ կառավարութեան որ միասին ծանուցագիր մը ղրկեն Անգղիոյ կառավարութեան եւ 1830 փետր. 3 ին Լոնտրայի մէջ եղած նախորոշման 3 յօդուածին անոյշ մնալը պահանջեն, որուն զօրութեամբ երեք պաշտպան տէրութեանց (Գաղղիոյ, Անգղիոյ եւ Ռուսիոյ) թագաւորական տոհմերէն թագաւոր չպիտի կրնայ նստիլ Յունաստանի։

Գաղղիոյ լրագիրներէն ոմանք ուժ կուտան այս առաջարկութեան, ոմանք ալ անօգուտ կը համարին։ Ֆիգարոն լրագիրը կըսէ թէ Գաղղիա չկրնար թողուլ որ Մինչերկրական ծովն անգղիական լիճ մը ըլլայ։ Քոնսթիթիւսիոնէլ ալ կը հաստատէ թէ Գաղղիա իր շահուն վնասմը չտեսներ այս ընտրութեան մէջ, եւ ամենեւին ըսելիք մը չունի թէ որ Անգղիա իր արքայորդին Յունաստանի թագաւոր տայ։ բայց չյուսար։

«Էլֆրէտ իշխանին Յունաստանի գահը նստելը Գաղղիոյ չդպչիր, կըսէ։ բայց յունաց թագաւոր մատակարարող մեծ տէրութիւնը երկու դժուարութիւններու կը հանդիպի։ պէտք կըլլայ որ կա՛մ նոր թագաւորն իր սահմաններուն մէջ ամփոփի, և ասով թագաւորը ժողովրդեան աչքին կելնէ, կա՛մ յունաց փառասիրութիւնը քաջալերի, և այն ժամանակ Արևելքի դժուար խնդիրը երևան կելնէ։ Ահա այս դժուարութիւններուն մէջ կինայ Անգղիա՝ Էլֆրէտ իշխանին ընտրութեամբը։»

Խսկ անգղիոյ լրագրայ բերանը բոլորովին տարբեր է։ Ոմանք 'ի սկզբան խստիւ կը մերժէին այս ընտրութիւնը։ բայց հիմա բերանին կակուղցած է, ոմանք ալ այս գործին ապագայ հետեւանացը վրայ խորհրդածելով՝ կա՛մ Արևելքի մէջ Անգղիոյ քաղաքականութեան փոփոխութիւն, կա՛մ Յունաստանի անկախութեան վտանգ մը կը տեսնեն ծայրը, և ըստ մեղ իրաւունք ունին։

«Սխալ է կարծելը, կըսէ Տէյլի Նիւս, թէ Էլֆրէտ իշխանն Յունաստանի թագն ընդունի նէ՝ Անգղիոյ հետ ունեցած կապերէն կարձակուի։ Ուղղղ դատումը կրնայ մեզի ըսել նեբքևէն ծագելիք հետեւանքը։ Անգղիա մեծ մասամբ ընկերացած կըլլայ Յունաստանի արտաքին քաղաքականութեան։" և անոր ամէն գործերուն պատասխանատու կըլլայ։ Մեր կամացը հակառակ, և Էթէնքի բոլորներուն դէմ, Անգղիոյ ու Յունաստանի մէջ յարաբերութիւնները պաշտպանի ու պաշտպանեալի յարաբերութիւն կըլլան, պաշտպանի մը՝ որուն խրատները շատ անգամ կը մերժուին, և պաշտպանեալի մը որ միշտ դժգոհ կըլլայ։»

Թայմզ լրագիրը որ առաջ դէմ էր Էլֆրէտ իշխանին ընտրութեանը, հիմա իր կարծիքը փոխած է։ Նոյեմբեր 25 թուոյն մէջ կըսէր։ «Թէ որ Էլֆրէտ իշխանն Յունաստանի գահն ելնէ, զանազան դժուարութիւններ կը ծագին Անգղիոյ համար։ Յոյները կուզեն ընդարձակել՝ Սանեայի ու Թրհալայի գաւառները, Կրիտա և Հիոս կղզեները և դուցէ մինչև Պ. Պօլիս ձեռքերնին անցուցնելով։

Ի՞նչ կըլլայ այն ժամանակը Անգղիոյ դիրքը։ կասկածելի չըլլա՞ր։ և կրնայ եւրոպական բանակցութեանց մասնակցիլ։» Սոնք ըսելէ ետև, Թայմզ երկու օր ետքը կարծիքը կը փոխէ և կըսէ թէ Էլֆրէտ իշխանին առաջարկուած թագը չընդունիլը յիմարութիւն է։

Մօրնինգ Բոսթ լրագիրն ալ կըսէ թէ Անգղիա կուզէր 1830ի դաշնադրութիւնը յարգել, բայց տեսնելով որ միւս երկու մեծ տէրութիւնները չեն յարգեր, ինքն ալ ազատ կըլլայ իրեն յարմար երևցածն ընելու, և պիտի ջանայ որ անմիջամտութեան սկզբունքը չաւրուի։

Մօրնինգ Բոսթին այս խօսքերէն յայտնի կը տեսնուի որ Անգղիոյ կառավարութիւնը միաք ունի Էլֆրէտ իշխանին ընտրութիւնն ընդունելու։

Միւս կողմանէ Ռեդրոպուրկէն նոյեմբեր 24 թուով լուր կուտան թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնն ազգու կերպիւ կընդդիմանայ Անգղիոյ արքայորդւոյն ընտրութեանը, և նաւախումբ մը կը հանէ Միջերկրական ծով։

Յունաստանէն ալ հետևեալ կարեւոր լուրերը կուգան։

Նոյեմբեր 17/29ին Էթէնքի գաղղիական ու ռուսական դեսպանները ծանուցագրով մը խնացուցեր են առժամանակեայ կառավարութեան թէ 1830ի նախորոշման երրորդ յօդուածը՝ որ երեք պաշտպան տէրութեանց տոհմէն Յունաստանի թագաւոր նստիլը կարգիլէ, իր զօրութիւնն անեղծ կը պահէ։

Հետևեալ օրն ալ Լոնտրայի հելլենական դեսպանին կողմէն հեռագրով լուր հասեր է թէ Անգղիա չընդունիր Էլֆրէտ իշխանին ընտրութիւնը։

Էթէնքի ժողովակներն այս վերջին լուրին հաւատ չընծայելով՝ պատգամաւորութիւններ ղրկեր են առժամանակեայ կառավարութեան առաջարկելու որ ժողովրդեան ընդհանուր քուէարկութեանը յանձնուի թագաւորին ընտրութիւնը։

Առժամանակեայ կառավարութիւնն ալ սոյն առաջարկութիւնը ընդունելով, հրովարտակ հաներ է որ լատ. դեկտ. 4ին ընդհանուր քուէարկութիւն ըլլայ թագաւորի ընտրութեան համար։

Յունաստանի զանազան գաւառներէն առնուած տեղեկութեանց նայելով, բոլոր ժողովուրդն Անգղիոյ Էլֆրէտ իշխանին համար քուէ տալու պատրաստուած է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստափառ Խնքնակալը երեքշաբթի իրիկուն Գիւլիւկ Ճէբմէճէ գնաց որս ընելու, և հինգշաբթի իրիկուն Պ. Պօլիս վերադարձաւ։

Թղթադրամոց շրջարերութենէ վերցուելուն պատճառաւ՝ ասկէց առաջ հասարակութեան մէջ թղթադրամի հաշուով եղած առնելիք տալիքներուն համար օրինաւոր կարգադրութիւն մը ընել հարկ ըլլալով, այս կարգադրութեան համար առևտրական գործոց պաշտօնատունը վաճառականներէ և սեղանաւորներէ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, և յատկապէս տէրութեան պաշտօնէից ժողովին մէջ սոյն կարգադրութեան համար եղած որոշումները կարդացուելով, առայժմ հասարակութեան մէջ եղած մասնաւոր առնելիք տալիքներու մասին եղած հետևեալ կարգադրութիւնները կայսերական բարձր հրամանաւ հրատարակուեցան։ Քիչ օրէն որքերու և Պ. տգրցի տուակներու կարգադրութեանը վերաբերեալ որոշումներն ալ պիտի հրատարակուին։

Հաւասիկ թղթադրամի հաշուով եղած առնելիք տալիքներուն կարգադրութեանը համար եղած որոշումը։

Թէ փոխ առած տուակի կամ թէ առևտուրի և կամ ուրիշ պատճառաւ թղթադրամի հաշուով, այսինքն թղթադրամը անցած ժամանակ զուրուշի անունով եղած պարտքերը, Տար-Իւլ-Ֆիւնունի մէջ թղթադրամներու փոփոխութեան համար 'ի գործ դրուած տնօրէնութեանը համեմատ, հարիւրին քառասուն մաքուր ստակ, և հարիւրին վաթսուն Լսհամը Ռէտիտէ ալ վճարուելը որոշուած է։ միայն թէ Լսհամի Ռէտիտէի տեղ կրնայ անոր գինն ալ հաստուցուիլ։

Ութ հարիւր երսուն և ութ զուրուշէն վար եղած պարտքերը և այս դուռնարէն վեր մնացորդը Քիսսօլիտէով հաստուցանել կարելի չըլլալուն, այս մընացորդներուն երեքէն մէկը վար երթալով պիտի վճարուի։

Ստակին տոկոսն ալ դրամագլխին վերաբերեալ ըլլալով, նոյնպէս այս կարգադրութեան համեմատ պիտի հաստուցուի։

Որ և իցէ պարտք այս կարգադրութեան համեմատ վճարուելու համար՝ մինչև 1863 օգոստոս ամսոյն վերջը ժամանակ որոշուած է։ մինչև այն ժամանակ պարտքերնին չվճարողները՝ անկէց վերջը ամբողջ մաքուր ստակ վճարելու պարտաւորեալ են։

Պաշտօնական պայմանագրութեամբ եղած ուրիշ գործերն ալ այս որոշման համեմատ գործադրուիլ հարկ ըլլալով, այս տեսակ գործերուն սեպտեմբեր ամիսէն վերջը մնացած վճարքներն ալ հարիւրին քառասուն մաքուր ստակ, և վաթսուն քսնսօլիտէով պիտի հատուցուի։

Թղթադրամին բարձմանէն առաջ ղուրուշի հաշուով եղած անշարժ ստացուածոց վարձքերուն վրայ ընելիք կարգադրութիւնն ալ քիչ օրէն պիտի հրատարակուի։

Պարաքաղաքիս մէջ բացուելիք արուեստահանդէսին շէնքը Էթ Մէյտանի հրապարակին մէջ շինել որոշուեցաւ։ Առաջին յատակագիծն ալ մեծնալով, փոխանակ 4000 կանգունի՝ 6000 քառակուսի կանգուն պիտի ըլլայ։ Արդէն չորս ճարտարապետ վրանին առած են շինութիւնը, ամեն մէկ կանգունը 232 զուրուշի։

Հաւասիկ արուեստահանդէսին մէջ ներկայացուելիք նիւթերուն դասակարգութեանը վերաբերեալ կանոնադրութիւնը որ յիշած էինք անցեալ հինգշաբթի օրուան Պանրաքսոց թերթին մէջ։

ՅՕԳ. Ա. Արուեստահանդէսին ներկայանալիք ամեն մէկ գաւառի բերքերը նոյն գաւառին ընտրեալ և իրրև գործակալ Պ. Պօլիս ղրկուած յաջողակ և պարկեշտ անձի մը պիտի յանձնուին։

Բերքերուն փոխադրութեանը և Պօլսոյ մէջ գործակալին համար ըլլալիք ծախ-

քը կայսերական գանձէն պիտի մատակարարուի։

Երուսաղեմի համար որոշուած նիւթերը թէ մաքսէ և թէ որ և իցէ հարկէ ազատ պիտի ըլլան։

Փոխադրութեան ծախքերը նոյն իսկ ղրկուած տեղը կառավարութեան մնալու կէն պիտի վճարուին։

ՅՕԳ. Ի. Երուսաղեմի ժամանակը ծախուած նիւթերուն ստակը իւրաքանչիւր գործակալին քով ամփոփուելով, նոյն ստակը վերջէն ամեն մէկ ծախուած նիւթոց օրինաւոր տէրերուն պիտի յանձնուի։

ՅՕԳ. Գ. Երուսաղեմի ներկայացուած բայց նոյն միջոցին չծախուած նիւթերը՝ տէրերուն որոշած ճիշդ գնովը կառավարութիւնը պիտի ծախու առնէ, և ստակը դարձեալ իւրաքանչիւր գաւառի գործակալին պիտի յանձնուի։

ՅՕԳ. Դ. Երուսաղեմի մէջ ներկայացուելու համար որոշուած նիւթերէն որոնք որ մեծ կարևորութիւն մը չունենալով, անոնց համար փոխադրութեան մասնաւոր ծախքեր ընել չարժեր, դտնուած տեղերնին կառավարութեան կողմէն ծախու առնուելով՝ արուեստահանդէսին պիտի ղրկուին։

ՅՕԳ. Ե. Թէ որ գաւառներէն բերք կամ ապրանք ունեցող մը մայրաքաղաքիս մէջ ընկեր (օրթաք) կամ գործակալ մը ունի, կրնայ իր վաճառքը ուղղակի ընկերին կամ գործակալին ղրկել։

ՅՕԳ. Զ. Էյն անձինքը որ ունեցած բերքերնին կամ ապրանքնին անձամբ արուեստահանդէսին մէջ ներկայացընելու կը փափաքին, ճամբու ամեն դիւրութիւնները պիտի վայելեն կայսերական կառավարութեան շնորհիւը։

ՅՕԳ. Է. Էյն անձինքը որ արհեստի մը մէջ ամենէն աւելի ճարտար դտնուին, ինչպէս նաև ընդհանուր հաւանութիւն ստացող դիւտի մը հնարիչները, կառավարութեան կողմէն այնպիսի վարձատրութիւն մը պիտի ընդունին, որ իրենց արհեստակիցներուն մէջ նշանաւոր հանդիսանան։

Էյս վարձատրութիւնը մասնաւորապէս կազմուած յանձնաժողովի մը որոշմամբը պիտի տահմանուի։

Երուսաղեմի մրցման և քննութեան ասպարէզ մը ըլլալով, Տաճկաստանի մէջ մոռցուած արհեստները կենդանացընելու գրգիռ մը՝ և ժողովրդեան մէջ աշխատութեան և ճարտարութեան ոգին արթնցընելու և քաջալերելու առիթ մը պիտի ըլլայ։

Կայսերական հրամանաւ՝

Ձերքէնելու գաղթականութեան համար որոշուած յանձնաժողովին երբեմն նախագահ Հաֆիզ փաշան՝ Մէտինէի կառավարիչ և Հէյր-Իւլ-Հարէմի պահապան անուանեցաւ։

Արդարութեան բարձրագոյն ատենին անդամ Մէճիա էֆէնտին բարձրապատիւ Աստիէ Սուլթանին Հաբու քէհեասի անուանեցաւ։

Սերկիներու համարակալ Տաղիֆ էֆէնտին Զրուսայի գաւառին համարակալ անուանեցաւ։

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝

Իզմիրի նախկին դայմագամ Մուսթաֆա էֆէնտին Վառնայի դայմագամ անուանեցաւ։

ԱԶԳԱՑԻՆ

Աստուածիկ Սատանայէն գրուած նամակներուն բովանդակութիւնը որ նախընթաց թուով չկրցանք հրատարակել։

«Արժանայարգ խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ։

«Սատանայէն այս օրուան ընդունած նամակներս ազգին վերաբերեալ քանի մը շահաւէտ տեղեկութիւններ բովանդակելով, կը փութամ զանոնք ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ սիրելի ազգայնոցս հաղորդել։

«Արժանապատիւ Սերսէս վարդապետը երկար ժամանակէ ի վեր Սատանայի համոզդեաց մէջ ծագած երկպառակութեան սև ամպը՝ սիրոյ, խաղաղութեան և հաշտութեան նշան պատուական ծիրանի գօտիի մը փոխելէն վերջը, Սատանայի երևելի ազգայիններէն Պզտիկեան Մ. Կարապետ, Սամուրքաշեան Մ. Մանուկ և Շահպազեան Նազարէթ ապա յարգելեաց հետ վերմախայլ Խուրշետ փաշային կողմանէ իրենց ընկերակցութեան տրուած հինգ ձիաւոր զօրքով և հարիւրապետով մը Սիս գացեր են՝ Ս. Կաթուղիկոսին և Սատանայի ժողովրդեան մէջ եւս փոխադարձ սիրոյ հաստատութեան համար։

«Ս. Կաթուղիկոս հայրն ալ սիրալեր ընդունելութեամբ և պատուով զամենքն ալ ընդունելէ զատ՝ Սիլիկիոյ վանքին մէջ օրինաւոր դպրոցներու մեծ կարևորութիւնը երկար ժամանակէ ի վեր զգացած ըլլալուն, արժանապատիւ Սերսէս վարդապետին փափաքանացը համաձայն երկու սեռին ալ մէկ մէկ բարեկարգ վարժարան բանալու հոգը և խնամքը անոր յանձներ, և Երժ. Սերսէս վարդապետն ալ Պզտիկեան, Սամուրքաշեան և Շահպազեան յարգելեաց հետ խորհրդակցութեամբ և պէտք եղած կանոնադրութիւնները գրի առնելով՝ թէ աղջկանց և թէ մանչ տղայոց երկու գաւառ դպրոցներ բացեր հաստատեր, և արժանաւոր դասատուներ չգտնուելուն՝ այն կողմերը գտնուած երկու ուսումնական պօլսեցիք մէկը դաղղիերէնի և տաճկերէնի, և միւսը աշխարհագրութեան ու թուաբանութեան անձնուէր դասատու կարգուելով ապադայի մէջ Սիլիկիոյ վանքին բարեկարգութեան հիմնադիրներն ըլլալու գեղեցիկ խորհրդով՝ ցոյց տուած խղճերնուն համեմատ Ս. Կաթուղիկոսը այժմէն սարկաւագ ձեռնադրեր է զանոնք՝ մէկը տղայոց և միւսը աղջկանց վարժարաններուն դասատու կարգելով։ Աստուծոյ զատ վանքին քանի մը նորոգութեան կարօտ մասերը շինելու համար ընկերութիւն մ'ալ կազմեր են։ և այսչափ ժամանակէ ի վեր գիտութեան և գրականութեան ճաշակէն զրկուած Սիլիկիոյ ընդարձակ գաւառին բնակիչները շնորհապալ Սերսէս վարդապետին խնամքն և հոգածութեամբը իրենց զաւակներն ուսմամբ և բարեկրթութեամբ զարգացընելու պատեհութիւնը ունենալնուն վայ անսահման շնորհակալութեամբ և երախտագիտութեամբ լեցուեր են։

«Ս. Կաթուղիկոսն ալ իւր կողմանէ Երժ. Սերսէս վարդապետին Սիլիկիոյ աթոռին բրած և ընելիք ծառայութիւնները իր շնորհակալութիւնը յայտնելուզելով, թէ Սատանայի և թէ շրջակայ ազգայնոց Ջերմեռանդ թախանձանացը ինք եւս ձայնակից եղեր, գանի եպիսկոպոս ձեռնադրել ուզեր է, և որչափ որ Սերսէս վարդապետն այս բարձր պատուէն համեստութեամբ հրաժարիլ ուզեր է, անհնար ըլլալով այնչափ թախանձանաց ընդդիմանալ՝ գրեթէ բռնի զիջեր և Հիսակայ Եպիսկոպոս ձեռնադրուեր է։

«Նոյեմբ. 6ին Սատանայ վերադառնալով նորընծայ Սերսէս եպիսկոպոսը, ի բերկրութիւն և ի մխիթարութիւն սրբոյ ազգայնոց՝ առաջին Ս. Պատարագը մատուցեր, մեր ազգին յառաջդիմութեան առանցքը դիտութեան և գրականութեան վրայ ըլլալը և այս միջոցով ազգին ծագելիք բարօրութեանը վրայ ազդու ատենաբանութիւն մը եւս ըներ, և առհասարակ ժողովուրդը անպատում բերկրութեամբ լցուցեր է։

«Սատանայի կառավարիչ Սեմ. Խուրշետ փաշան և քաղաքին աւագանին և օտար տէրութեանց հիւպատոսներն ալ այցելութեամբ իրենց խնդակցութիւնը յայտնել և եպիսկոպոսութեան բարձր աստիճանը շնորհաւորել փութացեր են։

«Էյս տեղեկութիւնները մեզի տրուող նամակները կը ծանուցանեն միանդամայն թէ նորընծայ Սերսէս եպիսկոպոսը ժամէ ի ժամ Մարաշ երթալու համար Պօլսէն գալիք հրամանագիրներու կըսպասէ եղեր, որպէս զի անմիջապէս ճամբայ ելլէ ի Մարաշ։

«Մնամ Էայլն։»

Կ. Պոլիս 17 Նոյեմբ. 1862 Բ. Շահպազեան

Սատանայէն նոյեմբեր 19 թուով գրուած վերջին նամակ մը լուր կուտայ թէ երկու օր առաջ՝ Կ. Պօլսէն սպասուած հրամանագիրները Սատանա հասեր են, և գեր. Սերսէս եպիսկոպոսն անմիջապէս պատրաստուեր է Մարաշ երթալու։ բայց ճամբայ ելնելու միջոցին լուր հասեր է Մարաշէն Սատանա թէ յանձնաժողովին գործը լմնցեր, և տեղեկագիրը (մաղպաթան) կնքուեր է։ Էյս լուրին վրայ՝ Սերսէս եպիսկոպոսին Մարաշ երթալու գործ մնացած չըլլալով՝ Կ. Պօլիս դառնալու կը պատրաստուի եղեր։

Իսկ Մարաշու յանձնաժողովին որոշումն ալ՝ Սատանա իմացուածին նայելով՝ այս է։

Ալապաշի Կարապետ Քեահեան, Օէյմինցի հայ մը և Քէրթմէնցի տաճիկ մը մահուամբ պատժուելու արժանի գատուեր են։ երեք ուրիշ հայ ալ տուգանք վճարելու դատապարտուեր են։

Էյս լուրը՝ ինչպէս վերը ըսինք՝ Սատանայէն գրուած մասնաւոր նամակ մը քաղուած ըլլալով, աւելի ստոյգ և մանրամասն տեղեկութիւնները Մարաշէն կ'սպասենք։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Թահվիլթը Մուսթաֆէներուն 1863 ամին վիճակահանութիւնը այս օրէն պիտի սկսի կատարուիլ Հատուցման մնացուկի (Թէտիէ սանտըղը) պաշտօնատան մէջ։

1863ին վճարուելիք Թահվիլթը Մուսթաֆէներուն թիւն է 2067, որոց 1007 հատը 100 լիրանոց են, 530ը 50 լիրանոց, և 530ը 10 լիրանոց, որոց ամենուն գումարն է 132,500 Մէճիտիէ լիրա։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբթու Կ. Պօլիս հասաւ Թիֆլիզէն արժանայարգ Գ. Աղէքսանդր Երիցեանց, որ արդէն ազգիս բանասիրացը ծանօթ է Թիֆլիզի «Կռունկ» հանդէսին մէջ հրատարակած շահաւէտ յօդուածներովը։ Յիշեալ ուսումնական բարեկամիս ազդօրուտ նպատակաւ մը եկած է Կ. Պօլիս։ Կովկասու կողմերը բնակող մեր հայ եղբարց մտաւորական զարգացմանը նպաստաւորելիք ծառայութիւն մը ընելու խորհրդով՝ դրամագլուխի խանութ մը և Գերծանութեան թանգարան մը բացած է Թիֆլիզի մէջ, և Կ. Պօլիս եկած է զանազան օգտակար հայերէն գրքեր հայթայթելու, զորոնք հնար եղածին չափ մեր Ռուսիաբնակ ազգայնոց մէջ տարածելու դիտաւորութիւն ունի։ Էյս պատճառաւ կը հրաւիրէ Կ. Պօլսոյ հայ հեղինակները, խմբագիրները, և ամեն անոնք՝ որոնք վաճառելի գրքեր ունին, իրեն հետ տեսնուելու Օշիմպիւլիւ խանը թիւ 12 Գ. Դարբիկեր Սարուխանեանի սենեակը։

Գնուելիք բարեկամիս միանդամայն կիմացընէ Կ. Պօլսոյ հայ լրագրաց խմբագիրներուն և հրատարակչաց, թէ ինքը պատրաստ է յանձն առնուլ իրենց թերթերուն կամ գրքերուն վաճառման գործակալութիւնը Թիֆլիզի մէջ, ուսկից կրնան տարածուիլ Ռուսաստանի ամեն կողմերը։

Երջապէս պատիւ կը համարի ծանուցանել թէ ինքը յառաջիկայ դեկտ. 10ին կրկին Թիֆլիզ վերադառնալու դիտաւորութիւն ունենալով, կը խնդրէ որ փափաքողներն իրենց կամքը օր առաջ յայտնեն իրեն՝ կամ Օշիմպիւլիւի խանը վերոյիշեալ վաճառատունը գինքը տեսնելով, կամ Ղուխաձի խանի փողոցը Փարիզի գրատունը մեծարգոյ Գ. Հ. Աբամեանին հետ տեսնուելով։

Էյսպիսի ազդօրուտ ձեռնարկութիւն մը ըստ ինքեան վկայութիւն մը ըլլալով Գ. Ե. Երիցեանցի ջերմ և անձնուէր աղդասիրութեանը, մեր կողմանէ բարեյաջող յաջատեւութիւն և երջանիկ արդիւնք մաղթելէն ետև, կը փութանք ծանուցանել մեր արդոյ ընթերցողաց թէ մեր ազգասէր բարեկամն արդէն Ռուսաստանի մէջ Մասիսի գործակալութիւնն ու թղթակցութիւնը յօժարամիտ յանձն առած է, և այս անգամ Պովկասեան գաւառներուն վրայ բաւական ազդօրուտ լուրեր ալ հաղորդած է մեզ, զորոնք յառաջիկայ թերթով պիտի սկսինք մի ըստ միոջէ ազգայնոց հաղորդել, իբրև իր թղթակցութեան մէկ առաջին փորձն, և ապագային առհաւատչեայ մը։

—Նախընթաց թուով մայրաքաղաքիս Յունայ Պատրիարքին և ազգային խառն ժողովին և Ս. Սինոդին անդամոց մէջ Մէտրապոլիտներու ընտրութեան վերաբերեալ կանոնադրութեան ոտիթիւ ծագած անհամաձայնութիւնը ծանուցեր էինք Յունայ Վիլանթիս լրագրէն առնելով։

Յիշեալ լրագիրն այս շաբթու լուր կուտայ թէ խառն ժողովը՝ Պատրիարքին բացասական պատասխանը առածին պէս՝ խորհուրդ ըներ, Պ. Զարիֆիի առաջարկութեամբը իր անդամներէն երկու անձինք Պ. Քարաթեօտորի և Պ. Զուլֆիօս՝ պատգամաւոր ղրկեր է Ս. Պատրիարքին։ Սոնք՝ Պ. Զարիֆիի ներկայութեանը ժողովին ցաւակրութիւնը յայտներ են Պատրիարքին՝ կանոնադրութեան ըրած դիմադարձութեանը վրայ։ Ս. Պատրիարքն ալ պատասխաներ է թէ ինքը երբէք կանոնադրութեան գործադրութեանը հակառակած չէ։ Էյն ատեն խառն ժողովին պատգամաւորները Ս. Պատրիարքին ըրած ընդդիմութիւնները մի առ մի յիշեր են, մանաւանդ վերջինը՝ որուն նպատակն էր կանոնադրութեան ի սպառ ջնջուիլը։

Պ. Զարիֆի ալ յաւելուցեր է թէ՝ հարկ է որ Պատրիարքը կանոնադրութեան անմիջապէս գործադրութեանը հաւանութիւն տայ։ և յիշեցուցեր է միանդամայն թէ՝ յոյն հասարակութեան վերաբերեալ բոլոր գործերը՝ ինչ որ ալ ըլլան՝ պէտք է որ կամ Ս. Սինոդին և կամ խառն ժողովոյն ղրկուին, և թէ՝ Պատրիարքին պաշտօնն է միայն այս երկու ժողովոց որոշումներն ի գործ դնել, և եթէ չուզեր իր պարտքը կատարել, պէտք է որ հրաժարականը տայ։

Ս. Պատրիարքը վերջապէս պատասխան տուեր է թէ տեսնելով որ խնդրոյս տակ եղած գործին վրայ ազգին փափաքը կայսերական կառավարութեան խորհրդոցը համաձայն է, ինքն ալ կը հաճի կանոնադրութիւնը գործադրելու։

Էյս խոստմունքը Ս. Սինոդին և խառն ժողովոյ անդամոց առջև ալ Ս. Պատրիարքը կրկնելով, անհամաձայնութիւնը վերջացեր է։

—Իզմիրի Երշայոյսին նոյեմբեր 17թուոյն մէջ Աղէքսանդրիայէն եկած նամակներ կը ծանուցանեն թէ՝ Եգիպտոսի հոգևոր առաջնորդ Գեր. Տ. Գաբրիել սրբազան արքեպիսկոպոսը, Եգիպտոսի փոխարքայ Բարձր. Սայիտ փաշային Կ. Պօլսէն ողջմիտ վերադարձը շնորհաւորելու համար բրած այցելութեան ժամանակը, իւր սովորական ազգասիրութենէն շարժեալ, արժան համարեր է խոնարհաբար ի նպաստ հայ ազգաստաց Եգիպտոսի նոր կարուած մի եւս խնդրել 400 ֆէտէն տարածութեամբ, որպէս զի Բարձր. Սայիտ փաշային յառաջմանէ Հայոց ազգիս շնորհած երկիրքն, որ 600 ֆէտէն տարածութիւն ունի, ընդ ամենը 1000 ֆէտէն երկիր ըլլայ։ Բարձր. Սայիտ փաշան ալ յօժարամիտ ընդունելով անոր այս աղերսը, անմիջապէս հրման տուեր է որ ի գործ դրուի։

Իւրաքանչիւր ֆէտէնը 7000 կանգուն ըլլալով, 1000 ֆէտէն երկիրը եօթը միլիոն կանգուն ըսել է, դոր Եգիպտոսի բարձրագոյն փոխարքային հաճեր է վերանորոգ շնորհելու Հայոց ազգին՝ միջնորդ

դութեամբ Տէր Գաբրիել Արքեպս. առաջնորդին Եգիպտոսի։

Աշխարհի մարդասիրական մեծ բարերարութիւն մը, արդարև ազգովին շնորհակալութեան արժանի է։

—Մայրաքաղաքիս Յունաց ընդհանուր հիւպատոսարանին իշխանութեան տակ եղող հելլենացիները՝ Հոգեբշաբթի օրը նոր թագաւորի մը ընտրութեան համար քըւէարկութիւն ըրին իրենց հիւպատոսարանին մէջ։

Այս ընտրութեան քուէհամարը՝ ազգային ընդհանուր ժողովոյ երեսփոխանաց ընտրութեան քուէհամարէն անժիջապէս եաքը պիտի կատարուի։

— Հինգշաբթիէն ուրբաթ լուսնալու դիշերը Գուլիսունճուզի եկեղեցին դողեր մնալով, բոլոր ծանրագին զարդերն ու անօթները վերուցեր տարեր են։

— Հոգեբշաբթի դիշեր ժամը հոգին միջոցները Օրթագիւղ առուն մը բռնկեցաւ. և թէպէտ սասպիկ հով ալ կար, բայց օգնութիւնները շուտ հասնելով չթողուցին որ հրդեհը ծաւալէր, եւ միայն բռնկած տունը այրեցաւ։

— Հանեայէն գրուած նամակները կը ծանուցանեն թէ՝ երաշտութիւնը մեծ վնաս պատճառեր է աշնան սերմերուն։ Զիթենեաց ծաղկի առատութիւնը որ մեծ յոյսեր կուտար մշակողներուն, ապարդիւն ելլելով՝ այս տարին ալ նուազ է եղեր, հետևաբար օրէ օր ձէթին (զէյթ եաղին) գինը բարձրանալ սկսեր է։

—Սաբաթի մէջ հրատարակուած Բուռիկ տ'Իթալի անուն լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ՝ վերջին օրերս Սաբաթի Պաղելիէ նահանգին մօտերը փոքրիկ գիւղ մը մէջ աւազակներու խումբ մը տան և վեց մատաղահասակ աղջիկներ ծնողքներուն ու եղբայրներուն թևերուն մէջէն կորզեր առեր են՝ առանց 'ի գութ և 'ի կարեկցութիւն շարժելու անոնց աղաչանքէն և թափած աղիողորմ արտասուքէն։ Յետոյ այն անմեղ տղայոց վրայ գազանական ոճիրներ գործեր են գեղին փողոցներուն մէջ և ամենուն աչքին առջև. և որ աւելի սոսկալին է, կըսէ լրագիրը, ահարեկ ճամբորդներն ալ այս տարօրինակ չարագործութեան ընկեր և գործակից ըլլալու բռնադատեր են մահուան սպառնալիքը։

Այս ահռելի գազանութիւնն ընողները Սաբաթի գահակորոյս թագաւորին իրաւունքը պաշտպանելու համար Հռոմի հողէն վարձուած զինուած ու Սաբաթի հողը ղրկուած հրոսակներն են, որոնք Աստուածային իրաւանց և կրօնի պաշտպանութեան անունով ամեն անգութութիւն և ոճիր անխղճաբար կը գործեն։

—Մեր ընթերցողներն համոզելու համար որ աշխարհիս մէջ քաղաքակրթութեան և լուսաւորութեան բուն կեդրոն համարուած եւրոպական քաղաքներու մէջ անգամ՝ խիստ արտառոց և սրանդակ գազվարներու հետևողներ յաճախ կը գտնուին, արժան կը համարինք հետևեալ ծիծաղաշարժ լուրը ընթերցողաց աչքին առջև դնել։

« Ընդդեմ մէջ գտնուած մարգարէական դպրոցին (տեսակ մը բողոքականներ են) աշակերտներէն մէկ քանին, այս օրերս կը քարոզեն եղեր Ամերիկայի մէջ թէ 1867 տարին աշխարհի կատարածին թուականն է. և կը հաստատեն եղեր խորին համոզմամբ մը թէ՝ սուրբերը այսինքն իրենք խելքէն եղողները՝ մօտ ժամանակէն պիտի աներևոյթ ըլլան աշխարհէս, առանց մահկանացու մարմիններն ձգելու, և 1867ին Բրիատոսի հետ դարձեալ աշխարհ պիտի գան՝ Սեռը հալածելու համար երկնաւոր զինուորութիւն մը կազմելով։ Այս մարգարէութեան ստուգութեանը իբրև ապացոյց կրսեն եղեր նաև թէ « Յայտնութեան վեցերորդ գլխոյն 12 համարին մէջ ծանուցուած երկրաշարժը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ 1789ի գաղղիական յեղափոխութիւնը, արևի խաւարումը Լուդովիկոս վեշտասաներորդի մահն է, և աստեղաց մարումը՝ Ֆրանսայի ազնուականաց սրբազան գլուխներուն թափուիլն է։ Մարիամ Ընթօանէթ թագուհիին եղերական վախճանն է։ »

Այս արտառոց լուրը տուող գաղղիական լրագիրը կաւելցնէ թէ, այս հոգոց ապացոյցներէն եաև՝ անհաւատկամ վերջ թեռուական ըլլալու է մեկը որ 1867 թուականը աշխարհիս կատարածն ըլլալուն վրայ տակաւին երկբայի։

—Եւրոպիոյ մէջ երկար ժամանակէ 'ի վեր փորձով ապացուած է որ՝ արենակից ամուսնութիւններէ սերեալ զաւակներն ըստ մեծի մասին խաւլ և համր կըլլան։ Փարիզի բժշկական Պաղէթ լրագրին մէջ հրատարակուած նոր տեղեկութիւն մը, զոր Գիտութեանց ճեմարանին հաղորդած է Ֆօքթոր Գուտէն երևելի բժիշկը, բաղմաթիւ փորձերու վրայ նոր ապացոյց մ'ալ կը յաւելու։

Որչափ քաջառողջ և բարեկազմ ալ ըլլայ մեկը, արենակից ամուսնութեան մէջ միշտ՝ կա՛մ խաւլ և համր, կա՛մ ուրիշ բնական թերութեամբ սերունդ մը պիտի ունենայ կըսէ։ և ընդհանրապէս խաւլութեան և համրութեան առաջացումը արենակից ամուսնութիւններէ սերեալ համարելով, կը յաւելու թէ այս հիւանդութիւնը արենակցութեան աստիճանին հետ ալ կաճի. այնպէս որ՝ հետազօտութեամբ գտեր է թէ՝ արենակից չեղող ամուսնութեանց մէջ եթէ մեկ խաւլ և համր որդի մը սերելու վտանգ կայ, այս վտանգը համեմատարար մինչև հարիւրին 70 կաւելնայ արենակից ամուսնութիւններէ սերեալներու վրայ։

Պատմահմուտ բժիշկը մանրամասնելն խուսափելու համար այս մասին լեռելի տեղեկութիւն տալեն վերջը, խլութեան և համրութեան ժառանգական ախտ մը չըլլալը կը հաստատէ, և իբրև ապացոյց ըսածներուն՝ Վերսանսօնի բնակիչներէն երկու քաջառողջ եղբայրներ կը յիշէ, որոնք իրենց հօրեղբօր երկու աղջկանցը հետ ամուսնանալով, մեծ եղբօրն անդրանիկ զաւակը խաւլ և համր է եղեր, և փոքր եղբօրն ունեցած վեց զաւակներուն մէջ միայն առջինեկը թէ և կը լսէ, բայց տարապայման երկչոտ է, իսկ միւսները՝ բոլոր մէկէն որ մեռեր է, չորսն ալ խաւլ և համր են կըսէ։

— Յունաստանի երկրին մէկ մասը Թերսկղզի մըն է՝ որ Պեղոպոնէս կըսուի, և Սորնթոս քաղաքին մօտ Յունաստանի հիւսիսային մասին կպած է երկար և նեղ ցամաքով մը՝ որ Սորնթոսի պարանոց կըսուի։

Հին ժամանակներէն այս պարանոցը կտրելու և երկու կողմի ծովը ջրանցքով միացընելու ամբաւ օգուտը ճանչուած էր։ Մեծն Աղէքսանդր, Դեմետր Պոլիորկէտ, Պիրիանդր յոյն թագաւորները և Յուլիոս Կեսար ուզեր էին այն պարանոցը կտրել և ժամանակ չէին ունեցեր։ Վերջապէս Նէրոն Շիկայորը դործի ձեռք զարկաւ, բայց մահը վրայ հասնելով կիսկատար մնաց։

Այս օրերս ընկերութիւն մը կազմուեր է Յունաստանի մէջ այս կարեւոր գործը գլուխ հանելու համար, որ Միջերկրական ծովուն մէջ Եւրոպացւոց նաւարկութեանն ալ խիստ օգտակար կրնայ ըլլալ, Պեղոպոնէսի երկարապատոյտ և վտանգաւոր ծովեզերքներուն բոլորտիքը դառնալու հարկէն զանոնք ազատելով և ճամբանին համառօտելով։

Հացուելիք ջրանցքին լայնքը 34 մէթրօ պիտի ըլլայ կըսուի և խորութիւնը 6 մէթրօ, իսկ երկայնութիւնը 6000 մէթրօ, որ պարանոցին լայնքն է։

Հաշիւ եղած է որ այս ջրանցքը բացուելու ըլլայ նէ, Մարսիլիայէն ու Միջերկրական ծովէն Յունաստանի Պիրէեան նաւահանգիստը գացող շոգենաւներուն ճամբան 90 մղոն կը կարճնայ, որ փոքր բան չէ։ Իսկ Թրիէստի շոգենաւներուն ճամբան աւելի կը կարճնայ։

Սակայն դեռ յայտնի չէ թէ Յունաստանի կառավարութիւնը պիտի ընդունի՞ այս կարեւոր գործին համար իրեն առաջարկուած պայմանները։

—Յունաստանի արդի կացութիւնը եւրոպական լրագրութեանց ղանազան հեռագրութիւններու ընդարձակ առթիւ մ'եղած է վերջին օրերս։

Ֆրանքֆորթի Ժուռնալ լրագիրն Յունաստանի ազգային պարտուց համադումարը ընելով՝ տասներեք միլիոն երկու հարիւր չորս հազար անգղիական լիրայի կը հանէ։ Յայտնի է որ այս դումարն ալ միայն արտաքին պարտուց կը վերաբերի։ որուն վրայ եթէ երկու միլիոն ալ առնուազն ներքին պարտուց դումար մը յաւելցունենք, Յունաստանի պէս փոքրիկ տէրութեան մը պարտքը տասն և հինգ միլիոն անգղիական լիրայի կը հասնի, որ երկրին ընդարձակութեան և բնակչաց թուոյն նայելով, կրնանք ըսել թէ եւրոպական ուրիշ ամեն տէրութիւններէն աւելի պարտական է համեմատաբար։ քանզի այս պարտքին իր մէկ միլիոնի չափ բնակչաց իւրաքանչիւրին ինկած բաժին է երեք հարիւր եօթանասուն և հինգ ֆրանք։ մինչդեռ Ֆրանսան՝ իր հարիւրտասներեքմիլիոնանոց 35 միլիոն ժողովուրդ մը կազմելով, քառասուն միլիոն անգղիական լիրա պարտք միայն ունի ընդամենը, որ իր բնակչաց վրայ բաժնելով՝ իւրաքանչիւրին հարիւր տասն և չորս ֆրանք կիյնայ։

« Աղիանապատիւ խմբագիր Մասիս լրագրոյ։

« Կը խնդրենք որ հետևեալ համառօտ յայտարարութեան անկիւն մը շնորհէք ձեր ազգօգուտ էջերուն մէջ։

« Մայիս 28ին չորեքշաբթի օրը « Կասգիւղի Թաղական խորհուրդը » վերնագրով և « Խասգիւղցիք » ստորագրութեամբ յայտարարութիւն մը ցրուեցաւ գիւղիս մէջ. ոիկառի թուղթի ծախսով հրատարակեալ ազգս ձեռօք։ Նոյն յայտարարութեան պատասխանի արժէք ունենալը կամ չունենալը՝ նոյնը ընթերցողներուն դատմանը ձգելով, միայն հարկ կը համարինք յիշեցընել՝ յիշեալ յայտարարութիւնը պատշաճ տեսնող պարոնայց, որ առաւել լաւ կընէին « Ռանի մը Խասգիւղցի » ստորագրութիւնը դնել անոր ներքև, փոխանակ ընդհանուր անունով մը իրենց յայտարարութեան և ոչ մէկ բան էն ծանօթութիւն ունեցող և իրենց դաղափարին բոլորովին հակառակ եղող բաղմաթիւ գիւղացոց սրտերը վշտացընելու։

Վերոգրեալ յայտարարութիւնը չընդունող Խասգիւղցիք։

Խասգիւղ 30 Նոյեմբեր 1862

ՐԵՆԱՍԻՐԱՏԱՆ

(Շարունակութիւն եւ վերջ*)

Արեւելեան թատրոնին այս տարի ներկայացուցած խաղերուն մէջ կան շատ կտորներ որոց հայերէն թարգմանութիւնը մերն է։ Կը լսենք որ մեր բանասէրներէն ոմանք մեր թարգմանութիւնը կը գովեն, ոմանք ալ կը պարսաւեն. եւ զարմանալին այն է որ մէկը մի եւ նոյն թարգմանութիւնը առջին գոված առնը, անդին ուրիշ մը «հ-ուէ» կը դնէ։ Սանակ դատաստան մը զարմանալի է ըսենք, քանզի բանադատութեան օրէնքները որոշ եւ հաստատուն ըլլալով, հարկ էր որ դատելու ձեռնհաս մարդիկ մի եւ նոյն գործին վրայ միօրինակ վճիռ տային։ Մենք երկու վճռոյն ալ կարեւորութիւն չենք տար. նախ որ թարգմանութեան մը լեզուն բանաստիրապէս դատելու համար՝ մտադրութեամբ կարդալ եւ գոնէ հարեւանցի մը բնագրին հետ համեմատել հարկ է. երկրորդ՝ ոչ թէ դատել այլ խնդրել կը համարինք առանձնակ դատել՝ մը որ անձեռնհաս, այսինքն եղած դատողութեան ուժը չհասկըցող, գրքութեան ալ աղէկ տեղեկութիւն չունեցող մարդոց առջեւ, սա ընդհանուր, չեւ. «ոչիրան», «ոչ-ուէ» եւ սասնց նման բառերով կըլլայ։ Մենք բանադատութիւն ան կը ճանչնանք՝ որ բանադատութեան օրէնքներէն մեկուն վերաբերելով՝ թերութիւնը որոշ եւ յայտնի կը ցուցընէ։ Հասարակութեան մէջ, ուր մեծ մասն իր դատողութիւնը համարման վրայ միտակ հիմնած է, եւ համարում ունեցող անձին բերանէն ինչ որ ելլէ, աղէկ կամ դէշ, իրրեւ պատգամ ընդունելով կերթայ. սանակ հասարակութեան մէջ կըսենք, ընդհանուր բառերով եղած բանադատութիւնը բանադատութիւն չէ, եւ արդարասէր բանասէր մը առանց գործ մը ամեն հանդամանքներովն ըստ օրինի քննած եւ դատած ըլլալու, տեսարանի վրայ դերասաններուն բերանէն լսածէն դատելով, հասարակութեան մէջ այնպէս չուտով վճիռ տալու դէպ չըլլալու է։ Հասարակութեան մէջ ունեցած համբաւոյն եւ պարզ մարդոց դիւրահաւատութեանը վրայ վստահելով. գործ մը հարեւանցի վճռելը՝ հեղինակն ու գործը միանդամայն հասարակութեան առջին սպաննել է. մանաւանդ եթէ հեղինակն այնպիսի մէկն է որ կարողութեանը փորձը առած է։

« Բէնարի խաղամոլ » կոչուած կատակերգութեան թարգմանութիւնն է որ նոյեմբ 10 շաբաթ դիշեր առջի անգամ խաղացուելով, մեր բանասէրներուն փոքր խմբէ մը «հ-ուէ» թարգմանութիւն կոչուելու դժբաղդութիւնն ունեցաւ։ Ոչ միայն յիշեալ կտորին՝ այլ եւ մեր ուրիշ թարգմանութեանց ահռելի չէլլալը, մանաւանդ թէ անոնց մէջ մեր կողմանէ աչխարհաբարին բնութեանն ու կաբուութեանը պատասխանող հանգարտ բայց զգալի նորոգութիւն (rhythme) մը եղած ըլլալը յայտնի պիտի տեսնուի, եթէ անոնք բանասիրական օրինաց եւ ճաշակի համեմատ խնամով քննուին։ Բայց եւ այնպէս մենք կուզենք մեր թարգմանութեանց մէջ աչխարհաբար լեզուին նկատմամբ մեր բռնած ընթացքին համարը տալ, ուստի՝ մեր կարծիքն ալ այս բաւական կարեւոր նիւթին վրայ հակըցուի։

Կարծեմ չէր կրնար պահանջուիլ որ մենք նոր աչխարհաբար մը ստեղծէինք, ոչ ալ անիկայ այժմու վիճակին մէջ այնպէս նորանչան երեւցընէինք, որ ընդհանրապէս լեզուն, եւ առանձինն աչխարհաբար լեզուին ինչ ըլլալը չդիտցողներն ալ՝ մեր թարգմանութեան առաւելութիւնը մէկէն զգային։ Բայց մենք, եւ ամեն հայերէն մաքուր դրողներէ, կը պահանջուի առանց արուեստակութեան, ընտիր ճաշակի օգնող նորոգութիւն եւ կանոնաւորութիւն մը որ լեզուի հմուտ եղողներուն դիտողութենէն չկրնար վրիպել։ Այս կանոնաւորութիւնը որչափ մեր բոլոր գրութեանց մէջ, նոյնչափ այն թարգմանութեան մէջ կայ. ըլլայն ալ ապացուցանելու պատրաստ ենք. եւ կը յուսանք թէ Պոլսի խոստովանուի, եթէ անդամ մը մտադրութիւն ըլլայ, կամ մենք մըտադիր ընենք այն կէտերուն՝ որոց վրայ կանոնաւորութիւն ըսածնիս կը կայանայ։ Այս կանոնաւորութիւնը ջանացած ենք երեւցընել նախ մեր դրած աչխարհաբարին կարգին մէջ։ Պէտք է դիտնալ որ, ինչպէս քիչ մը յառաջ ըսինք, մեր աչխարհաբար լեզուն, իբրեւ հին հայերէնէն ծնած, եւ քանի մը օտար լեզուաց, մանաւանդ թուրքերէնին ազդեցութեանը տակ ինկած, իրեն յատուկ ոգի չունի. այլ երկու լեզուի ոգւոյն ազդեցութեանը տակ է, հին հայերէն ու թուրքերէն։ Դարձեալ պէտք է գիտնալ որ լեզուներուն կարգը կամ շարքը կրկին է, վերլուծական եւ բաղադրական (analytique, synthétique). վերլուծական կարգը մտածութեան բնական կարգն է, եւ կսկսի անկէ՝ ուստի միտքը, ըստ սկզբան, խորհելու կ'սկսի. իսկ բաղադրական կարգը վերլուծականին հակառակն է, եւ կ'սկսի անկէ՝ ուր վերլուծականը կ'աւարտի, եւ կ'աւարտի հոն՝ ուր ան կըսկսի։ Աչխարհաբարին կարգն ընդհանրապէս բաղադրական է, եւ այս կարգը այնչափ աւելի բացարձակ է, որչափ աւելի թուրքերէնը կը տիրէ. գրաբարին ոգին որչափ աւելի տիրէ, այնչափ աչխարհաբարին կարգը վերլուծականի կը փոխուի. բայց տակաւին բաղադրական կարգը աչխարհաբարին որոշ կարգն է։ Աչխարհաբարին բաղադրական կարգը ինքնին թերութիւն մը չէ. մանաւանդ որ նոյն իսկ գրաբար լեզուն օրուն բնական կարգը վերլուծական է, բաղադրական կարգի ալ ընդունակութիւն ունի. եւ սովորաբար մեր ընտիր մատենագրաց մէջ երկու կարգը խառն կերեւան։ Այսպէս աչխարհաբարը միանդամայն հայերէնին ու թուրքերէնին ազդեցութեանը տակ ըլլալով, եւ անոր տիրող կարգը բաղադրականն ըլլալով, մենք աչխարհաբար գրելու ատեն որչափ կը ջանանք որ գրաբարին ոգին թուրքերէնէն աւելի տիրող ընենք, նոյնչափ ալ հարկ կը տեսնենք որ բաղադրական կարգին ազդեցութիւնը պահենք, որով նախադասութեանց խնամուն ամփոփ եւ դիւրընկալ կըլլայ։

Դիտելի թէ մեր բանասէրներն ոմանք աչխարհաբարին կարգին վրայ մեր բրած այս դիտողութեանը մտադիր եղած չըլլալով, ինչպէս կը բանք՝ կը կարծեն թէ մեր աչխարհա-

բար ոճը Գոթացի, այսինքն Գերմանական ոճ է. բայց կը սխալին։ Մենք թէպէտ գերմաներէն կը հասկընանք, բայց գոթացի կամ գերմաներէն ոճ ինչ ըսել է չենք գիտեր. ոչ ալ գիտենք թէ մեր գրութեան մէջ որ մասնաւոր բաներն են որոնց համար մեր բանասէրները մեղ գոթաբան կամ գերմանաբան կը կարծեն. եթէ մեր գրութեան մէջ տիրող կարգին համար կըսեն, իրաւունք չունին. քանզի այն կարգը ոչ թէ մերն է՝ այլ աշխարհաբարին։ Ինչպէս ըսինք՝ չարադրութեան երկու կարգ կայ, վերլուծական եւ բաղադրական. ամեն լեզուի մէջ երկուքին մէկը տիրող է. ոմանք երկուքին ալ ընդունակ են, ինչպէս գրաբարին համար ըսինք. գերմանական լեզուն ալ հարկաւ ասոնց մէկը ունենալու է. եւ եթէ պատահմամբ աշխարհաբարին կարգն ալ 'ի բնէ անոր հետ նմանութիւն մը ունի, աշխարհաբարն անով գերմանական եղած չըլլար, ինչպէս որ գրաբարին բնական կարգն ալ գաղղիերէնի կարգին շատ նմանութիւն ունենալով գաղղիերէն եղած չըլլար։ Ուստի մեր բարեկամներուն այս վճիռը բոլորովին աղայական է։

Աշխարհաբար չարադրութեան կարգին նկատմամբ մեր դիտած կանոնաւորութիւնն այս է։ Բայց մենք կարգէն զատ ուրիշ կէտերու ալ միտ դրած ենք, որոնք նոյնպէս կանոնաւորութեան կը նպաստեն։ Նաեւ կը ջանանք որ կարելի եղածին չափ թուրքերէնին աղդեցութենէն զգուշանանք։ Ինչպէս ըսինք եւ ամենուն յայտնի է, մեր աշխարհաբարը, մանաւանդ Պոլսոյ գաւառականը, թուրքերէնին աղդեցութենէն այն աստիճան բռնուած է, որ հասարակօրէն խօսուած աշխարհաբարը եւ գրուածներուն մեծ մասը՝ բոլոր դարձուածներով՝ ուրիշ բան չէ, բայց թուրքերէնին թարգմանութիւնը։ Մենք կը ջանանք որ աշխարհաբարն այս ախտէն բժշկենք. քանզի այս կէտը ոչ միայն գռեհիկ ըրած է լեզուն, այլ եւ ծանր եւ արտասանութեան դժուարին. մանաւանդ ստացական եղակի եւ յոգնակի կըցորդներուն պատճառաւ, ինչպէս են՝ էլ-էրիս, ըոյնէրս, էրէլէրէրդ, ըոյնէրնէր եւ ասոնց նման թաթարական լեզուի ձեւեր։ Ասոնցմէ զատ կը ջանանք զգուշանալ այն ասացուածներէն որոնք թուրքերենէ մտած են, եւ գրաբարին մէջ օրինակ կամ նմանութիւն մը չունին. ուստի չէ՞ էրէլ, չէ՞ չէել խօսքերն այնչափ ընդունելի չենք համարիր, որչափ չէ՞ պէրէլիսօքը. ըստ որում այս վերջինը գրաբարին չէ՞ արէնէլ ասացուածին նմանութիւն մը ունի։ Բայց մինչ այսպէս թուրքերէնի հոտ ունեցող ձեւերէ կը զգուշանանք, ուրիշ կողմանէ չենք խոտեր, մանաւանդ թէ կընդունինք այն բառերը կամ փոխաբերեալ առումները որոնք աշխարհաբարին միայն յատուկ են. եւ թէպէտ գրաւոր լեզուէն չեն, բայց լեզուին հաճոյական զոյն մը եւ ընտանեկան նկարագիր մը կուտան. ինչպէս են ըս բառը առաւօտ նշանակութեամբ, կ՚ուզ՝ յաղ նշանակութեամբ, Վարել բառը իբրեւ գաղղիերէն ֆուրէնլէ բառին պատասխանող, կամ անանկ բառեր որոնք թէպէտ զրաբար բառի մը խանդարումեն, բայց սովորութիւնը որդեգրած կերեւի. ինչպէս են սարսուռ, ճամբայ, արցունք եւ ասոնց նմաններ։

Երկրորդ՝ եւ մանաւանդ մեծ զգուշութիւն կընենք բառի ընտրութեան մէջ։ Կը ջանանք եւ պիտի ջանանք որ առանց նորաձեւ երեւնալու, գործածութեան մէջ գտնուած բառերու կողմանէ, աշխարհաբարին սահմանն ընդարձակուի. նոր բայց ծանօթ եւ պիտանի բառեր, տեղւոյն ու ժամանակին գործածելով, ինչպէս յեռուլ, ոգորիլ, դղրդիլ, սեթեւեթիլ, զօշաքաղութիւն, վայրապար, խանդաղատանք, եւ ասոնց նմաններ։

Երրորդ, ածականներ կամ բարդ բառեր գործածելու մէջ կը ջանանք նախնական կամ արմատ ածականներ ընտրել. ուստի կըսենք յորդ, գեռ, հեղ, Վերմ, պոյծ, կամ լեզուին ընտանի ածանցներ, ինչպէս հեղեան, ենարեան, ըսասար, գայլեան քան թէ գրուվեգրի, հեղասլաց, Ջերմեանդ, ըսասգայլ. ըստ որում այս վերջինները աւելադրութեամբ շինուած են։ Բայց ասով ըսել չենք ուզեր թէ բարդ ածականներ չենք ուզեր գործածել. այլ անանկ բարդեր որոնց բարդութեանը մէջ իմաստ եւ հանճար կայ, ոչ թէ հայերէնի մէջ բարդ կրնայ շինուիլ ըսելով շինուած են. ուստի խանդաղատ, Լաստահար, գնասան, եւ ուրիշ ասոնց նման միտքը հանդէսցընող ոչ թէ մարդուս մտքին մէջ կռիւ յարուցանող ածականներ, մանաւանդ անոնք որ մեր հանճարեղ նախնեաց մէջ կը գտնենք, գրկելով կընդունինք. եւ կամ անանկ ածականներ որոնք լեզուին մէջ մասնաւոր յատկութիւններ կը բացատրեն, ինչպէս Քոր ծընկուրներ, Հոգեալ աչուրներ, պողպեջուն ճակատ։ Վերջապէս բարդերու մէջ իրար չբռնող կամ աւելադրութիւն ցուցընող որ եւ իցէ բառ՝ իբր ճաշակի դէմ եւ անիմաստ կը մերժենք, թէ եւ արտաքին հնչմամբ ու փայլունով ականջ զուարճացընող եւ աչք խաղտող բառեր ըլլան. ինչպէս են բարեբարեբարեն, բարեբարեալ, բարեհամբալ. իբրեւ աւելադրութեամբ կամ յանպէտս շինուած. եւ պարարարեալ աւելի կընտրենք քան թէ պարարարեալ որուն բաղադրիչ մասերն իրար չեն բռներ։

Ըսուած է՝ եւ ըսենք թէ մեր թարգմանութեանց մէջ գաղղիաբանութիւն կայ։ Եթէ գաղղիաբանութեամբ կազմութեան կամ չարադրութեան գաղղիաբանութիւն (լուէրիզմ դը ֆրանսէ) ըսուած ձեւերը կիմանան, կըսենք թէ այդ կերպ գաղղիաբանութիւն չկայ եւ չկրնար ըլլալ. քանզի այն տեսակ գաղղիաբանութիւններ այնպէս յատուկ են գաղղիերէն լեզուի որ ոչ հայերէնի եւ ոչ ուրիշ լեզուի մը կը դառնան։ Իսկ եթէ գաղղիաբանութիւն ըսելով, ինչպէս որ իրօք ալ ան ըսել կուզեն, բառերու փոխաբերեալ առումները կիմանան, կըսենք թէ փոխաբերութիւնը կամ հանդիտութիւնը (մէթոնիմ) մասնաւոր լեզուի մը յատուկ չէ, այլ ընդհանուր օրէնք է լեզուաց, կամ մարդկային մտքին մէկ արտօնութիւնը. այնպէս որ այս տեսակ առումներ իրարմէ փոխառնել՝ 'ի սկզբանէ հետէ լեզուներուն վայելած իրաւունքն է. եւ այս իրաւունքը լեզուի մը զլանալ՝ ոչ միայն լեզուները զրկել է իրենց մէկ մեծ յարաբերութենէն որ անոնց հարստութեան աղբիւրներէն մէկը կրնայ ըսուիլ, այլ եւ լեզուի ինչ ըլլալը չգիտնալ է։ Ուստի մեր բառերը դաւաճանելու նշանակութեամբ, կամ դահիճ բառը անգութ եւ անագորոյն մտքով առնելը, այս առումներուն սկզբնաւորութիւնը որ լեզուի մէջ կուզէ ըլլայ, հայերէնէն, իբրեւ լեզու, օտար չէ։ Ո՞վ կրնայ ըսել թէ դլեխ, դլուխ բառերուն, որոնք եւրոպական լեզուաց մէջ ուսում եւ դպրութիւն յառաջացընել նշանակելու կառնուին, հայերէն չենք կրնար նոյն նշանակութիւնը տալ, եւ եթէ տալու ըլլանք, գաղղիաբանութիւն կամ անգղիաբանութիւն ըրած կըլլանք։

Վերջապէս կիմացընենք մեր բանասէրներուն որ մենք բանադատութիւնը, ոճը, լեզուն, հայերէնը այսպէս գիտենք ինչպէս որ բացատրեցինք. եթէ սխալ մը ունինք մեղի իմացընեն. քանզի մենք բանադատութեան դէմ չենք, միայն կուզենք որ բանադատութիւնն օրինօք ըլլայ որ ինք ալ դարձեալ ուրիշ բանադատութեան մը տակ չիյնայ։

Ա. Մ. Գ.

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀԱՄԱՌՕԳԻՅԻՆ

ՕՐԱՑՈՑՑ

1863 տարւոյն

Տպագրութիւն Ա. Թահմիզեան

Այս օրացոյցին մէջ հանելուկ մը կայ, որուն հրատարակողը երեք հատոր Համեան Հայոց պատմութիւն կընծայէ լուծողին։

Ընդունի գանձատան ներքը կամ շըջակայները երկուշաբթի օրը կարմիր թաշկինակի մը մէջ փաթթուած ծրար մը տաճկերէն գրութեամբ թղթեր կորսուած ըլլալով, յիշեալ թղթերը գտնողը Հ՚Հ-

ըլոսէի Հաւատիս լրագրոյն տպագրատունը տանելով օրինաւոր վարձքը կընայ ընդունիլ։

Թոքատ-Պազարճըկի մէջ՝ տիրոջմէն Ա. ադրջիը գացած երկու ախոռ, մէկ խանութ եւ վաթսուն երկու սենեակ պարունակող Գուրշունլու խան անուն շէնքը՝ նոյն տեղը ածուրդով ինտուն եւ հինգ հազար զուրուշ տուողին վրայ ճնայով, աւելի գին տալուզողներուն խնայ կը տրուի որ քսան օրուան միջոցի մէջ Նշգաճի պաշտօնատունը Մահլիւլտի սենեակը՝ երթան։

ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Հնդկաստանի եւ Գաղղիոյ մէջ ամենէն երեւելի բժշկաց ըրած փորձերովն հաստատուած է որ ժ. Էբին բժշկին գտած խառօքթիլ Ազիաթիքա բոյսին հաներն ուշիրօզը օգտակարագոյն դեղերն են ամեն տեսակ որքիւնիք լու (թէմրէի) եւ ուրիշ մորթի հիւանդութիւններու խոյլի (սըրաճա) եւ հեացեալ յօգացաւերու։

Կը գտնուի Գալաթիա Վ. Յալօտայի փողոցը թիւ 9 Բիւրլիքթէօռ Ժէնէռալի տնօրէն Մ. Մէֆրէտիի գրատունը։

Ամերիկայի Սօպաներ զանազան տեսակ, ամենէն ածանը յիսուն ու հինգ զուրուշ կը ծախուի Ամերիկայի մաղազան թիւ 27 Օմէր փողոցը Գալաթիա։

Ան լրագիրը շաբաթը անգամ մը, կելլէ շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրիլ, Կ. Պոլիս Զինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Յոհաննէս աղա Մազուստեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Շաւարշ աղա Ալփիարեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՊՕԼԻՍ. Մահտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան.
ԹՈՒԱԹ. Գէորգ եւ Յոհաննէս աղայք Աբգարեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ԱՏԱՆԱ. Նազարէթ աղա Շահազազեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ աղա Էսկիշեհիրլիեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Պ. Դ Մալղարացեան.
ՎԱՆ. Պ. Մկրտիչ Տ. Ատոմեան.
ԽԱՐԲԵՐԴ. Պ. Գէորգ Ճաճարեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մահտեսի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկու հետ կրնան դրացկիլ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՕԼԻՍ 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Շաբ. 24	Բշ. 26	Գշ. 27	Դշ. 28	Եշ. 29	Ուր. 30
	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.
Օսմանեան լիրա Մէճ.	104-30	104-30	104-30	104-30	104-30	104-30
Քասնոյ արծաթ						
Թահվ. Մուսթաղէ	5 7	57	57	57	57	57
Էսհամը ձէտիտէ հին.	44	44	44	44	44-30	44-30
« « նոր	44	44	44	44	44	44
« « վերջին.	41-20	41-20	41-20	41-20	42	42
Սէրկի 10 տր. տկս. առ.	55	55	55	55	55	55
Անդղիական լիրա						
Բօլ խմբէռիալ						
Գարպովանց						
20 ֆրանքնոց ոսկի						
3 » արծաթ						
Սօֆօրին						
Աւստրիոյ գերբմիդ						
Տաւնոցքան. հղրի						

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ (ԴԱՄՊԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՆ 100 ՂՈՒՐՈՒՇ ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ

Ջոնտրա		Լիվորնօ	
Փարիզ	«	Ճէնովա Լ. Ն.	
Մարսիլեա		Իսկ Մէթալլիքի	Հեց
Վիէննա	«	Լոնտրա	
Թրիէստ	«	Մարսիլեա	

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Ցորեն Թայղան	54—55	Ցորեն Խամայիլ կակուղ	———
» Խամայիլ	53—54	» Վարնա »	———
» Կալաց	———	» Պուրղաղ »	———
» Բուլգիլ ՊալէՀբ	———	» ՊալէՀբ »	———
» Սամսոն	29—30	Եգիպտացորենկալացի	———
» Աղօթ կակուղ	25—26	» Իպրայիլ	14—15
» Իպրայիլ »	———	Գարի	11—12

Վաճառականոցիս մէջ կայ ընդ ամենը 190000 դրիւ ցորեն ու գարի

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՓԷԲ)

Օսմ. լիր. 120 ղրշ.

Տէմիրտէշ ընտիր տսկ.	0000—0000
« 1 «	0000—0000
« 2 «	0000—0000
« 3 «	0000—0000
Սէլէ Պրուսա ընտիր տսկ	0000—0000
« « 1. «	0000—0000
« « 2. «	0000—0000
« « 3. «	000—0000
Մէշտուտ 1. «	000— 000
2. «	000— 000
3 «	000— 000
Ֆիլիթիւռ 10—12 եւ 11—12	400— 410
Գօզա Պրուսա չոր	400— 410
Պարսկաստանի ֆրանք	32— 36

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գխտոր (Մաղը) սեւ	100 լիրա	11
ճերմակ		7
Դեղին հատիկ (ՃԷՀրի) Էնկիւրի	100 լիրա	—13
Բուրդ Գրբրմ կէս լուաց.	հօխա	——
Չի լուացուած	100 լիրա	——
Տաճկաստանի	100 լիրա	հօխ —17
Բամպակ Գրբրգ—Աղաճ եւ Գասապա	Հօխ. 100 լրյ.	—16
Աստ. Կիպրոս. Ատանա	հօխա	—16
Թիֆթիք Էնկիւրի Զանկիրը	100 լիրա	—48
Ակիսն		240
Քիլիրէ բանուած	«	20—50
Տերեւ	«	—53
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն	100 լիրա	——
Անատօլու	«	——
Սուսամ Բուռնիլի	հօխայ	5—5
Կտաւատի հունտ (Քէթէն Թոխ.) Բուռ.	Քիլ.	—56
Անատօլու	»	—55
Զէթ (Զէյթին եաղը) Ակիվալրդ	Հօխայ	— 8
Կիրիտ	»	— 7
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6
Միտիլի	»	— 5
Բրինձ Եգիպտոս Բէշիտ	»	— 2-20
Տիմեաթ	»	2 1/

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խաղվէ Ռիսօ եւ Գաֆօ	100 Հայ. լիրա	950—1100
« Մասթին եւ Սէյան	« «	—1200
Շաքար գլ. (քէլլէ) 6-10 Լ.	կնդ. 100 լիրա	———
« փոշի (թօզ)	« «	235 —40
« Հոլ. գլուխ	« «	———
« փոշի	« «	——235
« Գաղղ. գլուխ	« «	——280
« փոշի	« «	——226
Անագ (գալայ)	« «	——800
Պղպեղ (պիպէռ).	Հայ. 100 լիրա	———6 20
Լեղակ (Տիվիտ) Պէնկալա	« «	———
« Մատրաս	«	———
Որդան կարմիր (գրրմզգ)	«	—— 60
« « արծթագոյն	«	—— 58
« « տեսակ Բ.	«	—— 53
« « խոնաւ	«	—— 50
Անուշատր (Նըշատրը)	Հայ. 100 լիրա	———7
Պղպատ (Զէլիք) թիւ 0 եւ 00		——150
Կապար (Գուրշուն)	«	5 —140
Թիթեղ (Թէնէքէ) զոյգ մտուկ	«	——500
Զինք տախտակ թիւ 7—12	Հայ.	—— 4 1/2
Ելկաթ Անգ. ձողաձեւ (չուսլուդ)	կնդ.	54— 55
« Բեւեռցու	«	59— 60
« Տախտակ	«	90— 95
« Բոլորակ	«	———
« Ռուսիոյ	«	———
Քարֆիձա	Հայ.	2 1/2—3-16
Ծծումբ (քիւքիւրտ) Իտալիա	կնդ.	———
Լաթիւպէճ ՃՀն. զոյգ Մնտ.	«	——255
« Պէլճ. «	«	——140
« Թրիէսթ «	«	——124
Ռօմ Անդղիոյ	կալ	—— 12
« Ամերիկա	«	—— 10
Սրառմաչէթ Վէննա	«	—— 19
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	—— 17

Խմբագիր-Տնօրէն
Կ. Ս. ԻԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ